

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring
av lagstiftningen om statens affärsverk**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att ändringar som beror på den nya statstjänstemannalagen skall göras i lagarna om statens affärsverk, Statsjärnvägarna, Luftfartsverket, Bilregistercentralen och Forststyrelsen. Dessutom föreslås att lagen om statens affärsverk ändras så att en verkställande direktör som är anställd i arbetsavtalsförhållande kan sägas upp på samma

grunder som en verkställande direktör som är anställd i tjänsteförhållande. Det föreslås att i lagen om statens tjänstekollektivavtal görs en ändring som beror på de ovan nämnda förslagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt som statstjänstemannalagen.

MOTIVERING

1. Nuläge

Om statens affärsverk stadgas i en lag från år 1987 (627/87), nedan den allmänna lagen. Genom lagen skapades en ny typ av organisation för bedrivandet av statlig affärsverksamhet. Organisationstypen placerar sig mellan de dåvarande affärsverken av ämbetsverkstyp och aktiebolagen med statlig majoritet. Beslut om att den allmänna lagen skall tillämpas på ett statligt verk som bedriver affärsverksamhet fattas av riksdagen genom en särskild lag om verket. Dessa affärsverk är för närvarande Statsjärnvägarna, Luftfartsverket, Bilregistercentralen och Forststyrelsen.

Både i den allmänna lagen och i lagarna om de enskilda affärsverken ingår rätt detaljerade stadganden om affärsverkens personal samt om inrättande och indragning av tjänster och om ändring av benämningarna på tjänster.

Enligt 10 § 5 punkten i den allmänna lagen godkänner riksdagen i samband med behandlingen av statsbudgeten inrättandet av tjänsten som verkställande direktör för affärsverket och andra tjänster om vilka stadgas i lagen om affärsverket. Utöver tjänsten som verkställande

direktör specificeras i statsbudgeten dessutom med stöd av stadgandena om de enskilda affärsverken tjänsterna som vice verkställande direktör och som direktör som tjänstgör som avdelningschef vid Statsjärnvägarna samt tjänsterna som vice verkställande direktör och som direktör som tjänstgör som avdelningschef vid Luftfartsverket. Enligt 5 § 2 mom. 6 punkten (306/92) statstjänstemannalagen specificeras i statsbudgeten tjänster som chef för ett ämbetsverk som lyder direkt under ett ministerium med undantag av tjänster om vilka stadgas genom förordning. Vid sådana ämbetsverk som inte är statliga affärsverk behöver alltså färre tjänster specificeras än vid de affärsverk som tillämpar den allmänna lagen och som bedriver affärsverksamhet.

Enligt 11 § 1 mom. 6 punkten i den allmänna lagen skall statsrådet besluta om inrättande och indragning av affärsverkets tjänster och ändring av deras benämningar, om inte något annat följer av 16 § 2 mom. Enligt 16 § 2 mom. inrättas och indras tjänsterna vid ett affärsverk av statsrådet som också ändrar deras benämningar, om inte i lagen om affärsverket stadgas att detta ankommer på affärsverket.

Enligt lagarna om Statsjärnvägarna, Luftfartsverket och Bilregistercentralen (747/89, 1123/90 och 988/92) inrättas och indras andra tjänster än de ovan nämnda, som specificeras i statsbudgeten, av verket, som även ändrar benämningarna på dem. Enligt lagen om Forststyrelsen (1169/93) inrättas och indras Forststyrelsen andra tjänster än de som skall specificeras och dessutom ändrar Forststyrelsen benämningarna på dem, med undantag av tjänsterna som chef för den enhet som sköter naturskyddsuppgifterna och som chef för den enhet som sköter myndighetsuppgifterna. Beslut gällande den förstnämnda tjänsten fattas av miljöministeriet och beslut gällande den sistnämnda av jord- och skogsbruksministeriet. Även stadgandena om inrättande och indragning av tjänsterna samt ändring av benämningarna på dem avviker från statstjänstemannalagens och statstjänstemannaförordningens (723/87) nuvarande stadganden enligt vilka ett ämbetsverk som övergår till resultatbudgetering fattar beslut om sina tjänster, med undantag av tjänsten som chef.

Enligt 15 § 3 mom. i den allmänna lagen kan statsrådet, i enlighet med vad som stadgas i 47 § statstjänstemannalagen, säga upp en verkställande direktör som står i tjänsteförhållande. Enligt detta stadgande kan en tjänsteman sägas upp då skäl därtill föreligger.

Enligt 16 § 1 mom. i den allmänna lagen kan vid affärsverken finnas ordinarie och tillfälliga tjänstemän samt personal i arbetsavtalsförhållande.

I vissa av lagarna om enskilda affärsverk stadgas dessutom om tjänstemännens rätt till periodisk ersättning. Detta stadgande har upphävts i lagen om Luftfartsverket genom lag (1379/93) och i lagen om Statsjärnvägarna genom lag (253/94). Enligt 10 § lagen om Bilregistercentralen tillämpas i fråga om periodisk ersättning statstjänstemannalagen och avgångsbidragsförordningen (726/87).

Enligt 2 § 4 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal stadgas genom förordning om de tjänster vars innehavare skall företräda staten som arbetsgivare. Bl.a. de som hör till den högsta ledningen inom ämbetsverk och inrättningar samt affärsverk är redan på basis av sin ställning sådana arbetsgivartjänstemän som avses ovan.

Om arbetsgivartjänstemännens avlöningar överenskomms inte genom tjänstekollektivavtal. Enligt 5 § 3 mom. lagen om statens tjänstekol-

lektivavtal fastställer finansministeriet avlöningen för arbetsgivartjänstemän till den del det är fråga om sådana tjänster enligt 5 § 2 mom. statstjänstemannalagen som specificeras i statsbudgeten och sådana tjänster som avses i 10 § 5 punkten lagen om statens affärsverk. Till övriga delar kan de ämbetsverk och inrättningar som övergått till resultatbudgetering samt affärsverken själva avgöra de frågor som gäller deras arbetsgivartjänstemäns avlöningar.

Beträffande de personliga avlöningarna för de verkställande direktörerna vid affärsverken liksom även för innehavare av andra tjänster som specificeras i statsbudgeten har i allmänhet ingåtts avtal mellan personen i fråga och statsrådet i enlighet med 30 § 3 mom. statstjänstemannalagen. Om inget avtal har ingåtts, fastställer finansministeriet med stöd av 5 § 3 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal avlöningarna för dessa tjänstemän.

2. Föreslagna ändringar

2.1. Statens affärsverk

Enligt 3 § i den allmänna lagen skall ett affärsverks inkomster och utgifter inte tas upp i statsbudgeten, om inte något annat stadgas i den allmänna lagen eller i lagen om affärsverket. Enligt nämnda lagar skall tjänsten som verkställande direktör för affärsverket och vissa andra tjänster specificeras i statsbudgeten och besluten om dem fattas av statsrådet. Av tjänsterna vid de ämbetsverk som övergått till resultatbudgetering är det numera endast tjänsten som chef som skall specificeras i statsbudgeten och inrättas och indras genom beslut av statsrådet, som även ändrar benämningen på den. När den allmänna lagen trädde i kraft var antalet tjänster som skulle specificeras betydligt större än nu, vilket har påverkat stadgandena i den allmänna lagen och lagarna om de enskilda affärsverken. Dessutom inrättades tjänsterna och företogs regleringar gällande dem då i regel genom förordning.

I regeringens proposition med förslag till statstjänstemannalag och lag om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal (RP 291/1993 rd) ingår inga stadganden om tjänster som skall specificeras i statsbudgeten och inte heller om inrättande och indragning av tjänster eller om ändring av benämningarna på dem. Dessa stadganden flyttas över till den förord-

ning som skall ges med stöd av lagen. Av denna anledning föreslås att också stadgandena om tjänster som skall specificeras och om inrättande och indragning av tjänster samt ändring av benämningarna på dem skall upphävas i den allmänna lagen och lagarna om de enskilda affärsverken.

Eftersom affärsverkens inkomster och utgifter i regel inte tas upp i statsbudgeten och eftersom affärsverken styrs med service- och resultatmål, är inte avsikten att i den nya statstjänstemannaförordningen stadga att tjänsterna vid affärsverken skall specificeras i statsbudgeten. Affärsverkens tjänster skall enligt förordningen inrättas och indras av affärsverken, som även ändrar benämningarna på dem. Beslut gällande tjänsten som verkställande direktör fattas dock av det behöriga ministeriet. Beslut gällande tjänsterna som chef för Forststyrelsens enheter som sköter naturskyddsuppgifterna och myndighetsuppgifterna fattas med stöd av förordningen på nuvarande sätt av miljöministeriet i det förstnämnda fallet och av jord- och skogsbruksministeriet i det sistnämnda fallet. Beslut gällande tjänsten som chef för Luftfartsverkets myndighetsenhet fattas av trafikministeriet.

Enligt den allmänna lagen kan ett affärsverks verkställande direktör som står i tjänsteförhållande sägas upp i enlighet med vad som stadgas i 47 § statstjänstemannalagen. Enligt detta stadgande får de tjänstemän som nämns i stadgandet utöver vad som i lagen stadgas om grunderna för uppsägning sägas upp då skäl därtill föreligger. Enligt 37 § 2 mom. lagen om arbetsavtal kan en verkställande direktör i arbetsavtalsförhållande sägas upp av synnerligen vägande skäl.

Också i den föreslagna statstjänstemannalagen ingår ett stadgande med stöd av vilket de tjänstemän som avses i den kan sägas upp då skäl därtill föreligger. I motiveringen till stadgandet konstateras att de tjänstemän som hör till dess tillämpningsområde innehar befattningar där det faktum att de inte längre åtnjuter särskilt förtroende eller att de uppställda målen av orsaker som beror på dem inte uppnås, bör berättiga till att anställningsförhållandet avslutas, även om det inte finns stadgade grunder därtill. Denna motivering lämpar sig också för affärsverkens verkställande direktörer oberoende av om de står i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande. Av denna anledning föreslås att 15 § 3 mom. i den allmänna

lagen ändras så att en verkställande direktör i tjänste- eller arbetsförhållande vid ett affärsverk kan, utöver vad som annars stadgas om grunderna för uppsägning, sägas upp då skäl därtill föreligger.

Enligt den föreslagna statstjänstemannalagen skall det inte längre finnas ordinarie och tillfälliga tjänstemän. Tjänstemännen utnämns antingen tills vidare eller för viss tid. Av denna anledning föreslås att 16 § 1 mom. i den allmänna lagen, där det hänvisas till ordinarie och tillfälliga tjänstemän, inte längre skall ingå i 16 §.

I den föreslagna statstjänstemannalagen ingår inga stadganden om periodisk ersättning. Av denna anledning föreslås att 10 § lagen om Bilregistercentralen upphävs.

2.2. Lagen om statens tjänstekollektivavtal

Det föreslås att affärsverkens tjänster inte längre till någon del skall specificeras i statsbudgeten. Avsikten är dock att i den nya statstjänstemannaförordningen stadga att, av de tjänster vid affärsverken som i dag specificeras i budgeten, ministeriet i fråga skall fatta beslut om indragning och inrättande av tjänsten samt om ändring av tjänstebenenämningen när det gäller tjänsten som verkställande direktör. Till övriga delar skall affärsverket själv fatta dessa beslut.

Avsikten är att om de personliga avlöningarna för verkställande direktörerna vid affärsverken och cheferna för ämbetsverken skall överenskommas genom ett avtal enligt den nya statstjänstemannalagen som statsrådets allmänna sammanträde och tjänstemännen i fråga ingår. Eftersom om dessa arbetsgivartjänstemäns avlöningar inte överenskomms genom tjänstekollektivavtal, skall det finnas möjlighet att fastställa dem genom myndighetsbeslut i sådana fall då ovan nämnt avtal inte har ingåtts. Trots att tjänsterna som verkställande direktör vid ett affärsverk inte längre specificeras i statsbudgeten, skall befogenheterna att bestämma verkställande direktörens anställningsvillkor ordnas på samma sätt som i fråga om motsvarande ämbetsverkschefer som har ställning som arbetsgivartjänsteman.

Därför föreslås det att i 5 § 3 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal stadgas att finans-

ministeriet bestämmer avlöningen och de övriga anställningsvillkoren för verkställande direktörer vid statens affärsverk.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har varken ekonomiska verkningar eller verkningar i fråga om organisation.

Förslaget om att affärsverken i högre grad än för närvarande skall ges befogenhet att inrätta och indra tjänster förenklar beslutsfattandet gällande tjänster.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Utlåtanden om propositionen har begärts av trafikministeriet,

jord- och skogsbruksministeriet och Affärsverkens arbetsgivarförbund LTY r.f.

Förhandlingar om propositionen har i enlighet med lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88) och de därtill anslutna avtalen förts med de centralorganisationer som företräder de statsanställda.

5. Ikraftträdande

I propositionen föreslås att ändringar som huvudsakligen beror på den nya statstjänstemannalagen skall göras i den allmänna lagen och de enskilda lagarna om affärsverken. Av denna anledning föreslås att lagarna träder i kraft samtidigt som statstjänstemannalagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om statens affärsverk

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87) 10 § 5 punkten och 11 § 1 mom.
6 punkten och
ändras 15 § 3 mom. och 16 § som följer:

15 §

Verkställande direktören

Statsrådet utnämner och säger upp verkställande direktören. Verkställande direktören kan utnämnas för en bestämd tid eller tills vidare. Verkställande direktören kan, utöver vad som i 25 § 2 mom. statstjänstemannalagen (/) och 37 § 2 mom. lagen om arbetsavtal stadgas om grunderna för uppsägning, sägas upp då skäl därtill föreligger.

16 §

Personalen

Personalen vid ett affärsverk, med undantag av verkställande direktören, utnämns, anställs och sägs upp av affärsverket, om inte något annat stadgas i lagen eller förordningen om affärsverket.

På affärsverkets tjänstemän och tjänster samt på tjänsteförhållandena tillämpas gällande stadganden om tjänsteförhållanden till staten och bestämmelserna i tjänstekollektivavtalen.

Denna lag träder i kraft den
199 .

2.

L a g
om upphävande av 10 § lagen om Statsjärnvägarna

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §	2 §
Genom denna lag upphävs 10 § lagen den 14 augusti 1989 om Statsjärnvägarna (747/89).	Denna lag träder i kraft den 199 .

3.

L a g
om upphävande av 10 § lagen om Luftfartsverket

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §	2 §
Genom denna lag upphävs 10 § lagen den 14 december 1990 om Luftfartsverket (1123/90).	Denna lag träder i kraft den 199 .

4.

L a g
om upphävande av 9 och 10 §§ lagen om Bilregistercentralen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §	2 §
Genom denna lag upphävs 9 och 10 §§ lagen den 6 november 1992 om Bilregistercentralen (988/92), av dessa lagrum 9 § sådan den lyder i lag av den 22 december 1993 (1376/93).	Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag
om upphävande av 12 § lagen om Forststyrelsen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §	2 §
Genom denna lag upphävs 12 § lagen den 17 december 1993 om Forststyrelsen (1169/93).	Denna lag träder i kraft den 199 .

6.

Lag
om ändring av 5 § lagen om statens tjänstekollektivavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 5 § 3 mom. lagen den 6 november 1970 om statens tjänstekollektivavtal (664/70), sådant det lyder i lag av den 26 juni 1992 (588/92), som följer:

5 §	anställningsvillkoren för verkställande direktörerna vid statens affärsverk.
Finansministeriet fastställer avlöningen för de arbetsgivartjänstemän som avses i 2 § 4 mom. när det är fråga om tjänster som specificeras i statsbudgeten samt bestämmer	Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 29 april 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Finansminister *Ilkka Kanerva*

1.

Lag**om ändring av lagen om statens affärsverk**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87) 10 § 5 punkten och 11 § 1 mom.
 6 punkten och
ändras 15 § 3 mom. och 16 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Statsförslaget

I samband med behandlingen av statsförslaget skall riksdagen:

5) godkänna inrättandet av tjänsten som verkställande direktör och andra tjänster om vilka stadgas i lagen om affärsverket,

(5 punkten upphävs)

11 §

Grunderna för resultat- och finansieringsplanen

Sedan riksdagen beslutat om statsförslaget och affärsverket lagt fram sin preliminära resultat- och finansieringsplan, skall statsrådet besluta om,

6) upptagande av anslag i statsförslaget för ersättningar till affärsverket.

(6 punkten upphävs)

15 §

Verkställande direktören

Statsrådet utnämner verkställande direktören för en bestämd tid eller tills vidare. Statsrådet kan, i enlighet med vad som stadgas i 47 § statstjänstemannalagen (755/86), säga upp en verkställande direktör som står i tjänsteförhållande.

Statsrådet utnämner och säger upp verkställande direktören. Verkställande direktören kan utnännas för en bestämd tid eller tills vidare. Verkställande direktören kan, utöver vad som i 25 § 2 mom. statstjänstemannalagen (/) och 37 § 2 mom. lagen om arbetsavtal stadgas om grunderna för uppsägning, sägas upp då skäl därtill föreligger.

Gällande lydelse

16 §

Personalen

Vid affärsverken kan finnas ordinarie och tillfälliga tjänstemän samt personal i arbetsvitalsförhållande.

Tjänsterna vid ett affärsverk inrättas och indras av statsrådet som också ändrar deras benämningar, om inte i lagen om affärsverket stadgas att detta ankommer på affärsverket. Om sådan överföring av en tjänst vid ett affärsverk som avses i 8 § statstjänstemannalagen beslutar affärsverket.

Personalen vid ett affärsverk anställs och uppsägs med undantag av verkställande direktören av affärsverket, om inte annat stadgas i lagen eller förordningen om affärsverket.

På affärsverkens tjänstemän och tjänster samt på tjänsteförhållandena tillämpas gällande stadganden om tjänsteförhållanden till staten och bestämmelserna i tjänstekollektivavtalen, med de undantag som följer av 2 mom.

Föreslagen lydelse

16 §

Personalen

Personalen vid ett affärsverk, med undantag av verkställande direktören, utnämns, anställs och sägs upp av affärsverket, om inte något annat stadgas i lagen eller förordningen om affärsverket.

På affärsverkets tjänstemän och tjänster samt på tjänsteförhållandena tillämpas gällande stadganden om tjänsteförhållanden till staten och bestämmelserna i tjänstekollektivavtalen.

*Denna lag träder i kraft den
199 .*

2.

Lag**om upphävande av 10 § lagen om Statsjärnvägarna**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Gällande lydelse

10 §

Inrättande och indragning av tjänster

Tjänsten som verkställande direktör och de genom förordning angivna tjänster som direkt är underställda honom inrättas och dras in av statsrådet, och de specificeras i statsbudgeten. Övriga tjänster vid Statsjärnvägarna inrättas och dras in av verket, som även ändrar benämningarna på dem.

Föreslagen lydelse

10 §

*Inrättande och indragning av tjänster
(upphävs)*

*Denna lag träder i kraft den
199 .*

3.

Lag**om upphävande av 10 § lagen om Luftfartsverket**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Gällande lydelse

10 §

Inrättande och indragning av tjänster

Tjänsten som verkställande direktör och sådana genom förordning stadgade tjänster vilkas innehavare är direkt underställda honom inrättas och indras av statsrådet, och de specificeras i statsbudgeten. Övriga tjänster vid Luftfartsverket inrättas och indras av verket, som även får ändra benämningarna på dem.

Föreslagen lydelse

10 §

Inrättande och indragning av tjänster
(upphävs)

Denna lag träder i kraft den
199 .

4.

Lag**om upphävande av 9 och 10 §§ lagen om Bilregistercentralen**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Gällande lydelse

9 §

Inrättande och indragning av tjänster

Tjänsten som verkställande direktör inrättas och dras in av statsrådet, och den specificeras i statsbudgeten. Övriga tjänster vid Bilregistercentralen inrättas och dras in av Bilregistercentralen, som även ändrar benämningarna på dem.

Föreslagen lydelse

9 §

Inrättande och indragning av tjänster
(upphävs)

Gällande lydelse

10 §

En tjänstemans ställning när hans tjänst dras in

Om Bilregistercentralen drar in en tjänst, skall verket vidta åtgärder för att placera tjänstemannen i någon annan tjänst eller uppgift vid verket som kan anses lämplig för honom. Om en omplacering inte är möjlig, tillämpas i fråga om avgångsbidrag och periodisk ersättning stats-tjänstemannalagen (755/86) och avgångsbi-dragsförordningen (726/87).

Föreslagen lydelse

10 §

En tjänstemans ställning när hans tjänst dras in

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den
199 .

5.

Lag**om upphävande av 12 § lagen om Forststyrelsen**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Gällande lydelse

12 §

Inrättande och indragning av tjänster samt ändring av tjänstebenämningar

Tjänsten som verkställande direktör inrättas och indras av statsrådet och den specificeras i statsbudgeten. Övriga tjänster vid Forststyrelsen inrättas och indras av Forststyrelsen, som även ändrar benämningarna på dem, dock med undantag av tjänsterna som chef för de särskilda enheter som nämns i 3 och 4 §§, i fråga om vilka gäller att miljöministeriet beslutar om tjänsten som chef för den enhet som nämns i 3 § och jord- och skogsbruksministeriet om tjänsten som chef för den enhet som nämns i 4 §.

Föreslagen lydelse

12 §

Inrättande och indragning av tjänster samt ändring av tjänstebenämningar

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den
199 .

6.

Lag**om ändring av 5 § lagen om statens tjänstekollektivavtal**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 5 § 3 mom. lagen den 6 november 1970 om statens tjänstekollektivavtal (664/70), sådant det lyder i lag av den 26 juni 1992 (588/92), som följer:

Gällande lydelse

5 §

Finansministeriet fastställer avlöningen för de arbetsgivartjänstemän som avses i 2 § 4 mom.

1) vid ämbetsverk och inrättningar när det är fråga om tjänster som avses i 5 § 2 mom. statstjänstemannalagen samt

2) vid statens affärsverk när det är fråga om tjänster som avses i 10 § 5 punkten lagen om statens affärsverk.

Föreslagen lydelse

5 §

Finansministeriet fastställer avlöningen för de arbetsgivartjänstemän som avses i 2 § 4 mom. när det är fråga om tjänster som specificeras i statsbudgeten samt bestämmer anställningsvillkoren för verkställande direktörerna vid statens affärsverk.

Denna lag träder i kraft den
199 .

